

Могила Вадим Сергійович

Національний університет «Одеська юридична академія»,

аспірант кафедри кримінального процесу

СУДОВА ОЦІНКА ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 233 КПК УКРАЇНИ У СЛІДЧІЙ ПРАКТИЦІ

Проблемні питання нормативного формулювання ч. 1 та 3 ст. 233 КПК України вже неодноразово ставали предметом дослідження вчених та практичних працівників, зокрема, у частині мети проникнення, тлумачення підстав проникнення, процесуальних дій, які можуть бути проведені в результаті проникнення, легалізації проникнення та проведеної процесуальної дії, кореляції із ст. 234 КПК України та ст. 237 КПК України тощо. Проте, слід зупинитися на аналізі судової оцінки проникнення до житла та іншого володіння особи та виявленні на її основі проблем застосування у практичній діяльності вказаної норми.

Судова практика демонструє різні підходи щодо того, які процесуальні дії можуть бути проведені у результаті проникнення до житла та іншого володіння особи у порядку ст. 233 КПК України. Зокрема, зазначається: «ч.1 ст.233 КПК України... регламентує, не порядок огляду, а знаходження особи в помешканні чи іншому володінні за згодою володільця» [1]; «відповідно до ч.1 ст. 233 КПК України, проникнення до житла чи іншого володіння особи може бути здійснено за добровільної згоди особи, яка ним володіє. Однак усі пошукові дії у цих приміщеннях можуть здійснюватися лише за правилами проведення обшуку і на визначених для нього правових підставах» [2]. Тобто у наведених вище випадках фактично заперечується можливість проведення процесуальних дій після проникнення до житла та іншого володіння особи, хоча при цьому

виникає питання: як чином можна врятувати життя людей, майно, знайти переслідувану особу, якщо після проникнення не можна проводити пошукові дії? Який тоді сенс цієї норми КПК України?

Є і інші приклади з практики, які визнають можливість проведення, зокрема, огляду у порядку ст. 233 КПК: «дозвіл слідчого судді ... як форма рішення про дозвіл на проникнення до житла чи іншого володіння особи з метою проведення огляду, є обов'язковим у випадку, коли власник добровільної згоди на проведення не надав. Як зазначалося вище один із власників житла надав добровільну згоду на огляд приміщення» [3]; «огляд місця події проведено з дотриманням положень ст.233 КПК України 2012 року за згодою близької родички загиблої, а саме матері загиблої(т.1 а.с.10), яка не заперечувала проти проведення огляду АДРЕСА_1, яка належить її дочці ОСОБА_9, а тому вважати вказаний доказ недопустимим... підстав немає» [4]. Таким чином, у судовій практиці, навіть у межах одного кримінального провадження, наявні різні тлумачення ст. 233 КПК України, зокрема, у частині «заміни» дозволом володільця ухвали слідчого судді, та щодо можливості пошукових дій при застосуванні ч. 3 ст. 233 КПК України.

Хоча юридичну техніку викладу ст. 233 КПК України і складно визнати вдалою, її знаходження у розділі 20 КПК України побічно вказує, що вона має застосовуватися у першу чергу саме для збирання та перевірки доказів, що є метою слідчих (розшукових) дій. Загальний характер ст. 233 КПК України дає можливість дещо розвинути позицію Т.В. Лукашкіної про те, що за умови згоди в житлі можливе проведення не тільки огляду, слідчого експерименту, але й обшуку [5, с. 116]. Телеологічне тлумачення положень ст. 233 КПК України дає змогу стверджувати, що якщо б законодавець передбачав лише проникнення до житла за згодою володільця або у невідкладних випадках, сенсу у окремому існуванні такої норми, за наявності положень ст.ст. 234, 237, 240 КПК України не було б.

Тому, на основі аналізу кримінального процесуального законодавства, практики його застосування та доктринальних джерел, слід виділити такі правові режими проникнення до житла чи іншого володіння особи:

- 1) консенсуальний, який дає можливість проникнути до житла чи іншого володіння особи за згодою володільця та проводити там усі передбачені главою 20 КПК України слідчі (розшукові) дії; тоді, відповідно, слід більш чітко у спеціальних нормах ст. ст. 234, 237, 240 КПК України передбачити, що вони застосовуються лише у випадку незгоди володільця або неможливості отримати згоду володільця;
- 2) дозвільно-зобов'язуючий, який дає можливість проникнути до житла чи іншого володіння особи за судовим рішенням;
- 3) дискреційний, який дає можливість проникнути до житла чи іншого володіння особи у невідкладних випадках і проводити лише обшук (оскільки ч. 3 ст. 233 КПК передбачає саме звернення з клопотанням про обшук після проникнення у невідкладних випадках).

Список використаної літератури:

1. Ухвала Софіївського районного суду Дніпропетровської області від 25 лютого 2014 року, провадження № 1-кп/193/6/14 // Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/37339595>
2. Ухвала Балаклійського районного суду Харківської області від 16 грудня 2013 року, справа № 610/4830/13-к // Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/36074431>
3. Ухвала Апеляційного суду Запорізької області від 15 січня 2018 року, Справа № 336/1667/16-к // Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71676834>

4. Ухвала Апеляційного суду Дніпропетровської області від 26 листопада 2013 року, провадження № 11/774/694/13 // Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/35990813>
5. Лукашкіна Т.В. Проникнення до житла чи іншого володіння особи: деякі питання // Сучасні проблеми реформування кримінальної юстиції в Україні: збірник матеріалів Інтернет-конференції (Київ, 28 листопада 2014 року). – К.: Національна академія прокуратури України, 2014. – С. 116-117.